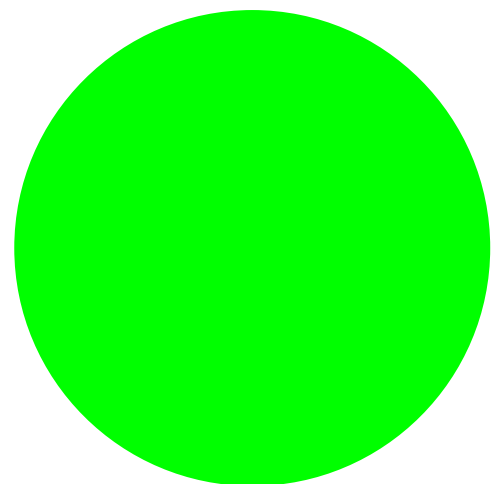
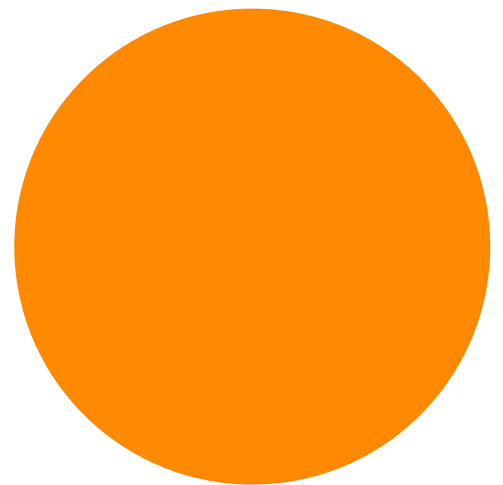
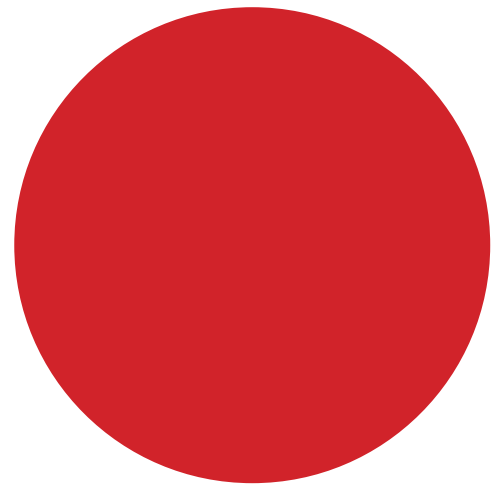

Politika ochrany klimatu v Česku: slova ztracená ve větru

Tuto publikaci vydali Klimatická koalice
a Centrum pro dopravu a energetiku

2020

Editor: Tomáš Jungwirth

Autoři a autorky: Jiří Beneš, Kateřina Davidová, Jiří Dlouhý, Jan Freidinger, Petr Holub, Tomáš Jagoš, Tomáš Komm, Jiří Koželouh, Ivo Kropáček, Karel Polanecký, Edvard Sequens, Jan Skalík, Tomáš Trubačák, Barbora Urbanová, Zuzana Vondrová

Design a sazba: Richard Bakeš

S touto publikací je možné zacházet podle licence creative commons CC BY NC 4.0

Vznik publikace byl finančně podpořen z Evropské klimatické iniciativy (EUKI) německého Federálního ministerstva pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost (BMU). Za zde uvedené názory nese plnou odpovědnost autorský kolektiv a nemusí odrážet stanovisko BMU.

Produkce publikace byla dále finančně podpořena Evropskou unií. Za zde uvedený obsah nese plnou odpovědnost Centrum pro dopravu a energetiku a v žádném případě nemůže být vykládán jako stanovisko Evropské unie.

Tato publikace je publikována také v rámci projektu UNIFY, který získal finanční prostředky z programu LIFE Evropské unie.

Praha 2020

Centrum
pro dopravu
a energetiku

BRINGING THE EU
TOGETHER ON
CLIMATE ACTION

Podpořeno:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

Obsah

SHRNUTÍ

KONTEXT

ZHODNOCENÍ PLNĚNÍ OPATŘENÍ PŘEDVÍDANÝCH
V POLITICE OCHRANY KLIMATU

DOPORUČENÍ

Průřezová opatření

Průmysl

Energetika

Konečná spotřeba energie

Doprava

Zemědělství a lesnictví

Odpady

Výzkum a vývoj; výchova, osvěta a vzdělávání

Mezinárodní ochrana klimatu

a rozvojová spolupráce

Implementace, monitoring a vyhodnocování

Shrnutí

Dopady změny klimatu představují existenční riziko obrovských rozměrů, to si už dnes uvědomuje i většina české veřejnosti. Má-li mít lidstvo na planetě Zemi budoucnost, musí co nejrychleji opustit smyčku rostoucí spotřeby zdrojů a vypouštění milionů tun CO₂ a dalších skleníkových plynů do atmosféry. Evropská unie, jejíž státy nesou za oteplení v důsledku pálení uhlí a dalších fosilních paliv historicky největší odpovědnost, se v uplynulých letech postavila do čela celosvětových snah o ochranu klimatu. Transformace na nízkouhlíkové hospodářství a přizpůsobení se probíhajícím změnám se i v důsledku sílícího tlaku občanů staly klíčovými body její politické agendy. To vše se propisuje do úsilí na národní úrovni.

Již v roce 2017 došlo v České republice k přijetí klíčového strategického dokumentu nazvaného Politika ochrany klimatu ("POK ČR"). Ten vymezuje sadu sektorových i průřezových opatření jak v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, tak adaptace na probíhající změny – typicky prohlubujícího se sucha. K plnění jednotlivých úkolů jsou zároveň přizvána odpovědná ministerstva v konkrétních termínech. Potud jde o dokument užitečný a s potenciálem zalomit českou emisní křivku směrem dolů a zároveň začít napravovat zvěrstva spáchaná v minulých desetiletích na našich lesích i zemědělské krajině.

Tato studie předkládá nezávislou analýzu plnění veškerých zde předvídaných opatření s odstupem více než tří let. Podílel se na ní kolektiv autorů a autorek převážně z nevládního a neziskového sektoru.

Jak se jasně ukazuje, háček je v tom, že většina z opatření uvedených v POK se ve skutečnosti nenaplnuje vůbec nebo jen polovičatě, ministerstva se ke své odpovědnosti nehlásí a ty vůbec nejdůležitější nástroje vláda jednou provždy smetla ze stolu. Z dobře míněné, analyticky podložené a široce vydiskutované snahy posvěcené vládním usnesením se tak často stávají jen prázdná slova na papíře. Těžko se pak lze divit tomu, že české emise skleníkových plynů zatvrzele odmítají klesnout, v suchých lesích se sází opět smrky a političtí představitelé se děsí možnosti navýšení evropských klimatických cílů.

Bez splnění vlastních domácích úkolů se lepší budoucnosti nedočkáme. Proto závěrem dokumentu formulujeme řadu doporučení pro jednotlivé oblasti a vyzýváme odpovědná ministerstva k jejich naplnění.

Kontext

Přijetí Politiky ochrany klimatu České republiky („POK“) začátkem roku 2017 bylo událostí svého druhu. Nejen pro samotnou skutečnost, že jsme se konečně dočkali strategického dokumentu pro naplňování klimatických politik na národní úrovni, jejichž průřezovost a nadrezortnost je činí až příliš často přehlíženými. Ještě důležitějším byl samotný obsah dokumentu, který pracuje s osmi scénáři snižování emisí skleníkových plynů ČR do r. 2050, z nichž tři míří k 80% redukci oproti výchozímu roku 1990. Pro naplnění těchto cílů POK předvídá celou řadu regulatorních a fiskálních opatření, k jejichž přípravě a realizaci jsou v zadaných termínech povolána odpovědná ministerstva. Mezi těmito nástroji se objevuje například zavedení uhlíkové daně či přijetí tzv. antifosilního zákona.

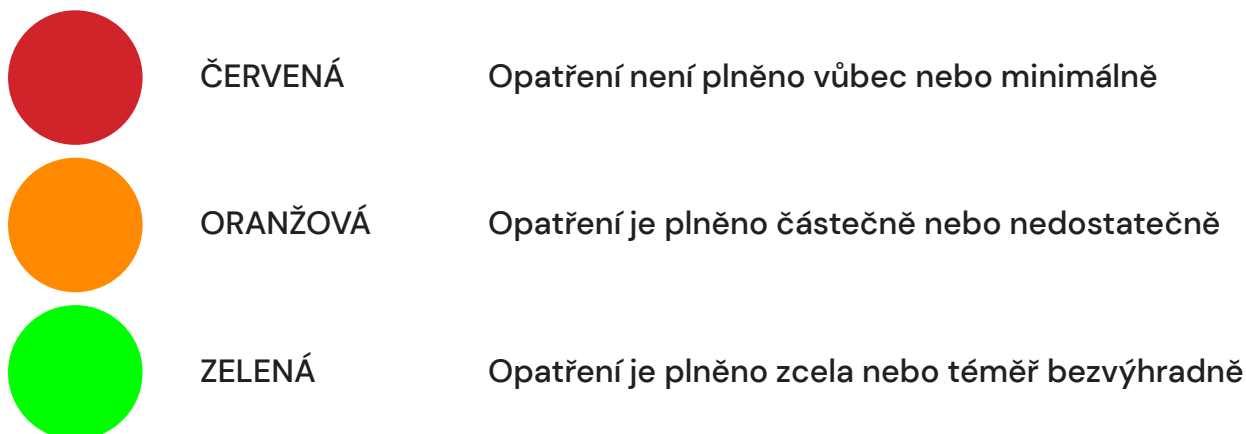
V souvislosti s přibývajícím poznatky o závažnosti a rychlosti průběhu klimatické krize spolu s nástupem klimatického hnutí v uplynulých letech rychle vzrostla prominence související agendy na evropské úrovni. Členské státy se proto vedle tvorby detailních Národních klimaticko-energetických plánů do roku 2030 zavázaly také vypracovat dlouhodobé klimatické strategie, které dohlédnou až k roku 2050. Hotovy měly být do konce roku 2019. Celá řada členských států tyto dokumenty předložila se zpožděním. Ne tak Česká republika, která si ušetřila práci a jednoduše Evropské komisi předložila existující Politiku ochrany klimatu jakožto svoji dlouhodobou klimatickou strategii.

Mezitím však došlo k přijetí celounijního cíle klimatické neutrality do roku 2050, který česká POK ze zjevných důvodů nereflektuje. Lze předvídat, že naše vláda bude Evropskou komisí vyzvána k aktualizaci uvedených emisních scénářů tak, aby dosáhla potřebného souladu.

Bez ohledu na případnou úpravu scénářů bude klíčové, zda jsou v praxi naplňována v POK předvídaná opatření, která by v posledních letech zatvrzele stagnující emisní bilanci České republiky měla dostat na rapidně se snižující trajektorii. Nekončící debata o dalekých cílech ostatně hrozí zastínit tolik potřebnou odpověď na otázku, co potřebujeme a můžeme udělat tady a teď.

Proto jsme se z iniciativy Centra pro dopravu a energetiku jako organizace sdružené v Klimatické koalici rozhodli podívat na všech čtyřicet opatření doporučených a předvídaných v POK. Po třech letech účinnosti tohoto strategického dokumentu (a dva roky před jeho oficiální revizí) hodnotíme, zda a jak jsou plněna. V analytické části se přitom nepouštíme do hlubší polemiky s tím, jestli jsou navrhovaná opatření (ta jediná) správná – a vycházíme z předpokladu, že ano.

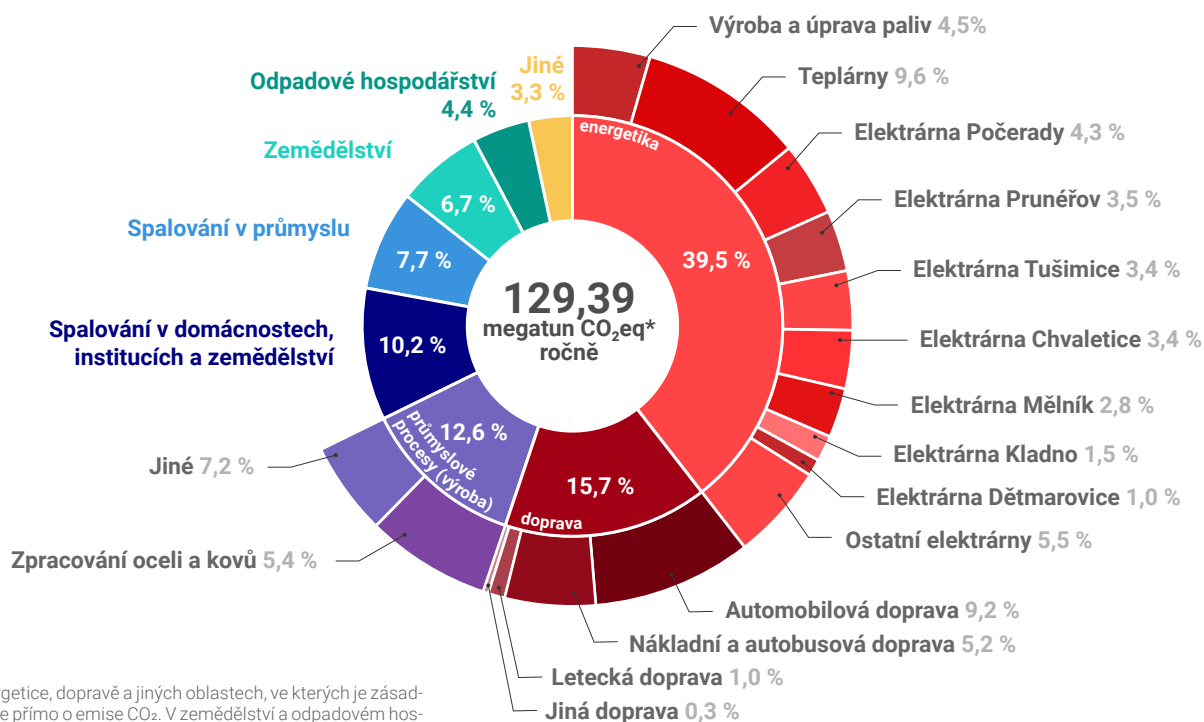
Autorský kolektiv využívá semaforového hodnocení:

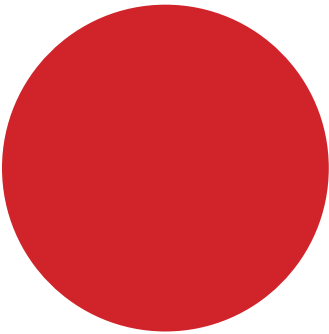
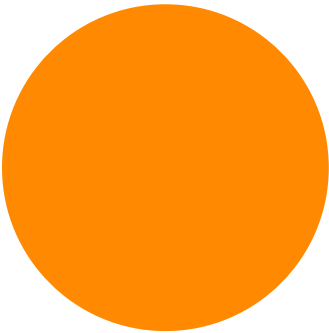
Součástí této publikace je sada doporučení pro budoucí aktualizaci Politiky ochrany klimatu ČR, a to jednak z hlediska závěrů provedené evaluace, jednak v souvislosti s vývojem, který jsme mezitím zaznamenali na světové i evropské úrovni.

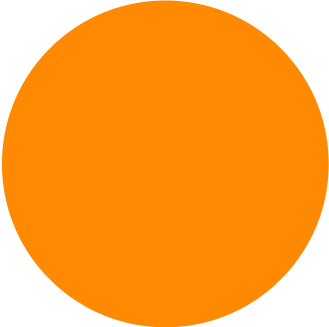
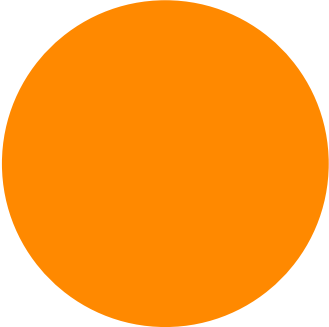
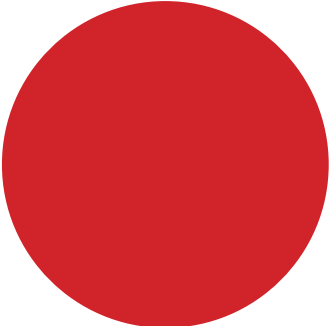
EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ V ČR PODLE SEKTORŮ DETAILNĚ

Celkové emise ČR za rok 2018

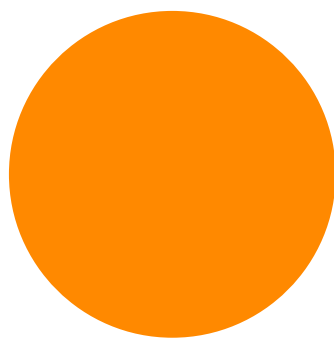

*CO₂eq: V energetice, dopravě a jiných oblastech, ve kterých je zásadní spalování, jde přímo o emise CO₂. V zemědělství a odpadovém hospodářství se jedná především o emise metanu (CH₄) a oxidu dusného (N₂O) přepočtené na CO₂, které by mělo stejný oteplovací efekt.

OPATŘENÍ	HODNOCENÍ (BARVA)	HODNOCENÍ (NARATIV)
1A Zdanění emisí mimo EU ETS (uhlíková daň)		<p>Rozhodnutím vlády byl úkol připravit zavedení uhlíkové daně zrušen. Důvody pro zdanění emisí mimo EU ETS jsou přitom dnes silnější, než v době přijetí POK. Cena povolenky v EU ETS vzrostla několikanásobně a neférový rozdíl mezi zatížením spalování fosilních paliv ve zdrojích spadajících do ETS a zdrojích mimo ETS se tedy výrazně prohloubil. Adekvátní reakcí na současnou situaci by byla příprava a rychlé schválení zvýšení daně z fosilních paliv, zejména když se jedná o jednoduchou úpravu (zvýšení sazby) existujících daňových titulů energetických a spotřebních daní.</p>
2A Efektivní implementace EU ETS po r. 2020		<p>Došlo k transpozici směrnice stanovující rámec fungování systému EU ETS do českého právního řádu. Vedle ukotvení Modernizačního fondu jako nového finančního nástroje pro podporu energetické transformace jí byl mimo jiné snížen strop vázané roční alokace výnosů z aukcí povolenek na národní úrovni z 12 na 8 mld. Kč. V praxi se vláda rozhodla rozpouštět miliardy z prodeje emisních povolenek ve státním rozpočtu, bez jakékoli vazby na klimatická opatření. Ačkoliv je jinak novela považována za kompromisní, tato skutečnost ji činí v rozporu s tvrzeným cílem efektivní implementace EU ETS.</p>

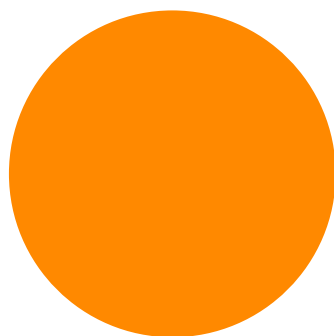
<p>3A Investiční priority související s EU ETS po r. 2020 (analýza)</p>		<p>Snížením stropu vázané alokace výnosů z emisních povolenek v národních aukcích namísto jeho úplného zrušení vláda porušila vlastní závazek formulovaný v POK. Pokud jde o přípravu Modernizačního fondu, ačkoliv se podařilo jeho základní modality upravit v novele zákona o obchodování s emisními povolenkami, příprava spuštění se opožděje, jeho oficiální platforma se poprvé sešla až koncem července 2020 a chybí strategická komunikace přípravy tohoto klíčového nástroje směrem k investorům i veřejnosti.</p>
<p>4A Kompenzační schéma nepřímých nákladů EU ETS (analýza)</p>		<p>Namísto plnohodnotné analýzy zhodnotilo MŽP 4 varianty možného řešení kompenzací v rámci procesu RIA. Zdůvodnění výběru varianty 1, která je nejvýhodnější pro zpracovatelská odvětví, ale nejméně výhodná z hlediska snižování emisí, je slabé.</p>
<p>5A Zákon o snižování závislosti na fosilních palivech</p>		<p>Vláda Bohuslava Sobotky se v programovém prohlášení zavázala připravit zákon o snižování závislosti na fosilních palivech. Tento závazek nesplnila. MŽP připravilo návrh možné struktury zákona, ale nedošlo ani k předložení věcného záměru. Následně byla ještě připravena analýza ekonomických dopadů, na jejímž základě byla příprava tzv. antifosilního zákona zrušena.</p>

6A
Podpora zavádění chytrých řešení v obcích a ve městech

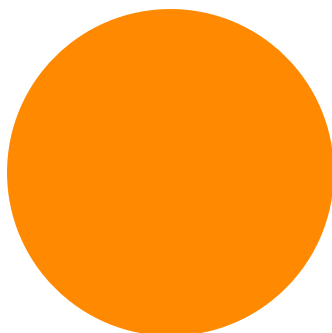
Česká republika má stále rezervy v realizaci konceptu inteligentních měst. Mezi relevantními výzvami vypsány NPŽP se sice objevují prvky jako je udržitelný rozvoj, nakládání s vodami nebo podpora infrastruktury, ovšem chybí celkové propojení komponent: organizace/ město – komunita/občan – infrastruktura – výsledná podoba inteligentního města. Potenciálem pro zlepšení tohoto opatření je zejména větší alokace finančních prostředků a vypsání více výzev, které tematicky odpovídají uvedenému konceptu. Lze přivítat, že byl navýšen objem peněz určených k podpoře Paktu starostů a primátorů zaměřené na snižování emisí skleníkových plynů a zvyšování energetických úspor.

1C
Stanovení indikativního národního cíle pro OZE 2030

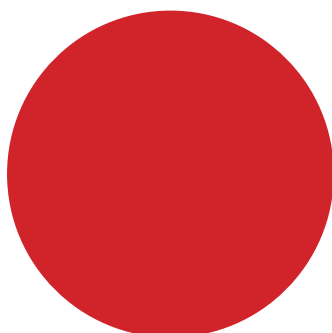
Vláda po předložení od MPO schválila finální podobu Vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu v lednu 2020. Plán obsahuje i indikativní cíl pro OZE k roku 2030. Stanovený cíl (22% podíl obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie) je však nižší, než požadovala Evropská komise (min. 23%) nebo oborové asociace (KOZE, SME atd.) a je vzdálen reálným možnostem naplňování potenciálu ČR v obnovitelných zdrojích energie.

2C Podpora OZE při výrobě elektrické energie a tepla

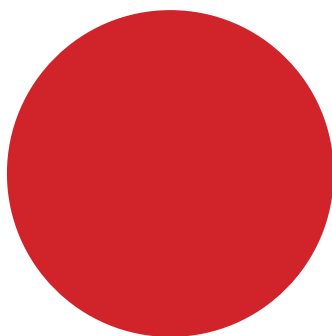
Podpora střešní fotovoltaiky z programu Nová zelená úsporám pomohla překonat útlum sektoru po skončení provozních podpor na konci roku 2013. V roce 2019 bylo instalováno 25 MWp střešních fotovoltaických elektráren, což je oproti minulým rokům znatelný nárůst. Z hlediska potenciálu, který střešní fotovoltaika má (11 800 MWp na budovách) jde však stále o zanedbatelná čísla. Obnova provozní podpory pro OZE pak fotovoltaiku přímo diskriminuje. Program kotlíkových dotací je velmi populární, ale možnost podpory nákupu nového kotle na uhlí v první vlně a kombinovaného kotle v první a druhé vlně je z pohledu ochrany klimatu jeho významnou slabinou.

3C Naplnění národního akčního plánu jaderné energetiky

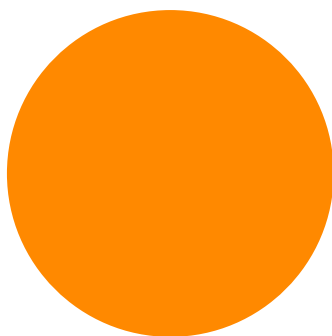
Ukazuje se, že zařazení rozvoje jaderné energetiky mezi nástroje politiky ochrany klimatu navzdory politickým preferencím nefunguje. Nové atomové reaktory měly nahrazovat odstavované uhelné elektrárny s cílovým podílem jaderné energetiky na výrobě elektřiny okolo 50 %. Realitou je, že probíhá intenzivní příprava jednoho nového bloku o výkonu 1200 MW v lokalitě Dukovany, který, pokud vůbec, bude spuštěn kolem roku 2040, kdy již měly být odstavovány čtyři stávající reaktory o výkonu 2000 MW. Náhrada uhelných elektráren se tak konat nebude. Nebylo také splněno opatření pro posílení odpovědnosti za jadernou škodu.

**4C
Dopracování
sekundární
legislativy v oblasti
minimální účinnosti
zdrojů**

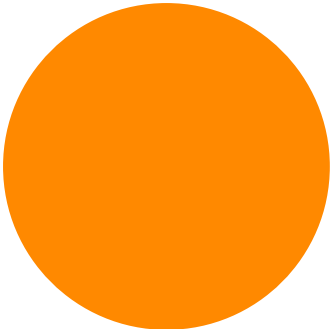
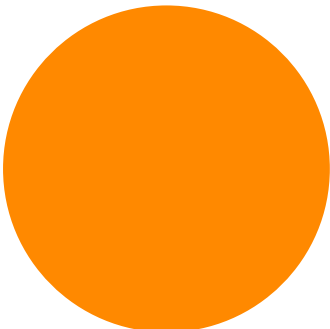
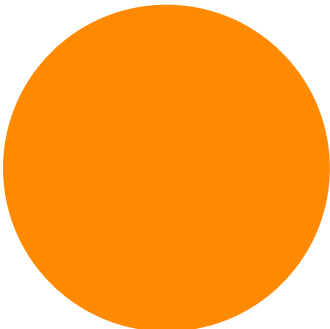

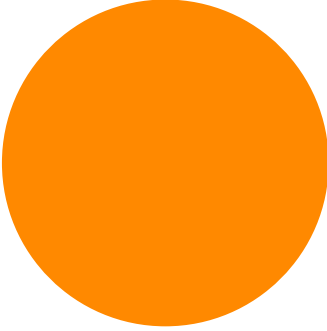
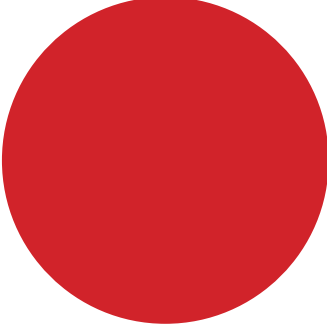
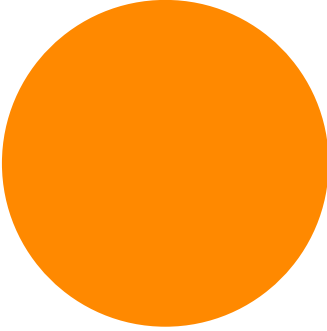
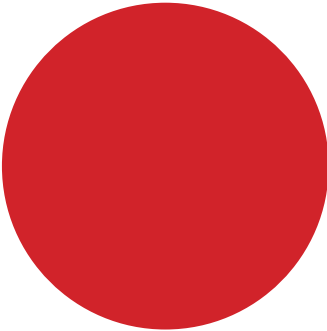
Smyslem úkolu je zajistit jeden z pilířů SEK ČR, a sice preferenci využití uhlí v teplárnách (vysokoúčinné kogenerační výrobě) na úkor kondenzační výroby elektřiny. Jak popisuje oficiální vyjádření MŽP, v roce 2015 došlo k pokusu o jeho prosazení. Výsledkem legislativního procesu však byla opačná změna a bylo dokonce odstraněno zmocnění pro prováděcí právní předpis. To ovšem není důvod pro následnou nečinnost MPO, která trvá již 5 let. Za tuto dobu docházelo k opakované novelizaci zákona o hospodaření energií a bylo tedy několik příležitostí změnu opět navrhnout. V roce 2019 naopak došlo k dalšímu zhoršení zákona, kdy přijaté poslancové pozměňovací návrhy fakticky ruší současnou povinnost provozovatelů starých uhelných elektráren investovat při rekonstrukcích do zvyšování účinnosti. Aktuální stav je tedy horší, než byl při přijetí POK ČR či SEK ČR. Penalizace nízkoučinné výroby neexistuje a nově zmizela i povinnost zvyšovat účinnost při rekonstrukci zdroje.

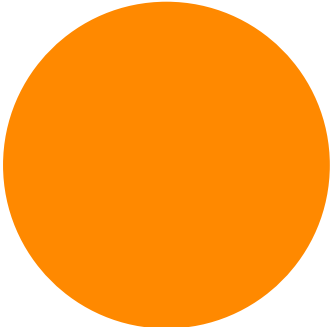
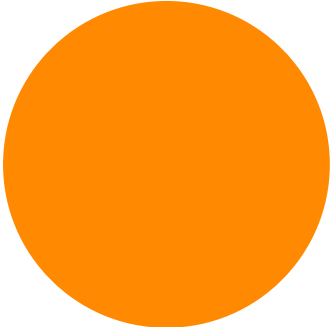
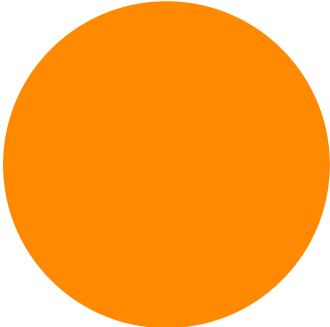
**5C
Omezení
dostupnosti
spalovacích
stacionárních
zdrojů do 300 kW
určených ke
spalování uhlí**

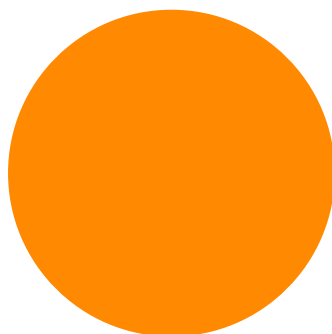
Zpracování právní analýzy probíhá. Podle průběžných výsledků analýzy se opatření jeví jako problematické s ohledem na legislativu EU k ekodesignu a potřebu nenarušovat jednotný trh. V rámci zpracovávané analýzy budou navržena rovněž případná alternativní řešení.

<p>1D Realizace opatření ke snížení energetické náročnosti energetiky a průmyslu</p>		<p>Česká republika dlouhodobě selhává ve snahách o dosažení energetických úspor, v souladu s evropskými cíli, když i přes dílčí úspory celková konečná spotřeba energií v uplynulých letech rostla. Nedostatečné bylo také čerpání k tomuto účelu vyhrazených dotačních programů, což je mj. důsledek jejich komplikovanosti a administrativní náročnosti, jakkoli např. čerpání OPPIK se v posledních letech zlepšilo. I přes tyto nedostatky se ČR rozhodla, že povinným subjektem bude nadále stát, místo aby odpovědnost za dosahování úspor přenesla přímo na podniky.</p>
<p>2D Realizace opatření ke snížení spotřeby energie, zvýšení energetické účinnosti a využití OZE</p>		<p>Většina relevantních finančních programů v této oblasti již běží alespoň uspokojivě, IROP však od počátku nefungoval, zejména kvůli komplikované administrativě. Kapacitu Nové zelené úsporám by bylo žádoucí navýšit vhodným renovačním úvěrem a zároveň na něj navázat komunikační kampaň a podporu projektové přípravy.</p>
<p>3D Stanovení indikativního cíle energetických úspor 2030</p>		<p>Cíl byl stanoven v Národním klimaticko-energetickém plánu a Strategii renovace budov, avšak je neúměrně nízký.</p>

<p>4D Odstranění bariér pro širší využití Energy Performance Contracting</p>		<p>Verbálně i politicky je EPC podporováno, projekty, které jej využívají, jsou zvýhodněny i v rámci OPŽP. Veřejný sektor nicméně této možnosti nevyužívá dostatečně, a to mj. kvůli nastavení rozpočtových pravidel. U projektů podpořených z operačních programů přetrvává problém s certifikací platby.</p>
<p>5D Ponechání motivačních opatření pro úspory na straně spotřeby při nastavení nové tarifní struktury</p>		<p>Pracovní skupina ke změně tarifní struktury se na půdě Energetického regulačního úřadu sešla pouze jednou v květnu 2018. Od té doby nedošlo k žádnému posunu, pracovní skupina nejedná.</p>
<p>1E Podpora nákupu vozidel s alternativním pohonem skrze NPŽP</p>		<p>Nelze jasně zhodnotit plnění opatření, jelikož nebyl stanoven žádný cíl, kolik aut na alternativní pohon by mělo být díky NPŽP pořízeno, ani žádný indikátor úspěšnosti opatření, co se týká snížených emisí. Od roku 2016 proběhla každoročně výzva v rámci NPŽP, na kterou bylo alokováno 100 mil. Kč ročně. Od spuštění první výzvy bylo z NPŽP podpořeno necelých 800 vozidel na alternativní pohon. V současné době je otevřena další výzva končící 31. 10. 2020, na kterou je též alokováno 100 mil. Kč.</p>
<p>2E Stimulace využití alternativních pohonů v silniční nákladní dopravě skrze úpravu silniční daně</p>		<p>Pokud analýza vůbec vznikla, není veřejně dohledatelná. Úprava daně navrhovaná v opatření neproběhla.</p>

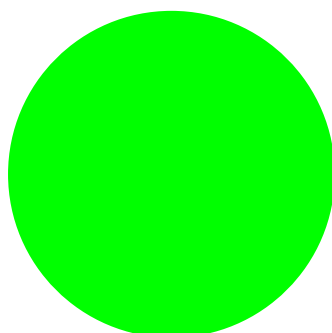
<p>3E Podpora nákupu vozidel s alternativním pohonem a výstavby infrastruktury v rámci příslušných OP</p>		<p>Podobně jako u opatření 1E zde nelze jednoznačně zhodnotit plnění opatření, jelikož nebyl stanoven žádný cíl, kolik vozidel na alternativní pohon by mělo být díky příslušným OP pořízeno, ani žádný indikátor úspěšnosti opatření, co se týká snížených emisí. O tento typ podpory nákupu nízkoemisních vozidel je v českém podnikatelském prostředí vysoký zájem a proto by bylo vhodné si nastavit dostatečně ambiciózní cíl a ten následně plnit.</p>
<p>4E Přesun části nákladní dopravy ze silnic na železnici</p>		<p>Státu se daří postupně zvyšovat objem přepravního výkonu na železnici, dominantní postavení však má nadále silniční nákladní doprava a přesun zboží na koleje naráží na kapacitní limity. Omezený pozitivní dopad by mohlo mít rozšíření zpoplatnění dálničních a silničních úseků od letošního roku za využití satelitní technologie, neobejde se však bez podstatného navýšení propustnosti železniční sítě.</p>
<p>5E Výkonové zpoplatnění nákladní dopravy</p>		<p>V souvislosti se změnou provozovatele a technologie mýtného systému v ČR došlo od r. 2020 k rozšíření zpoplatněných úseků o 868 km silnic I. třídy a 35 km dálnic. Jde však zatím pouze o zlomek z celkových bezmála 6 000 km silnic I. třídy. O zpoplatnění nákladní dopravy na silnicích II. a III. třídy se přitom podle všeho v současnosti vůbec neuvažuje, ačkoliv by bylo technicky proveditelné.</p>

6E
Rozvoj šetrných
způsobů dopravy

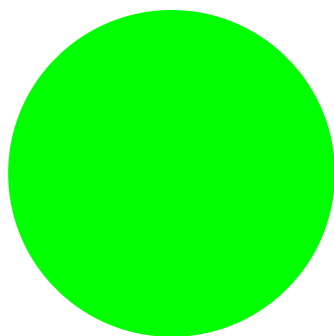
Opatření vyžaduje realizaci Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR pro léta 2013 až 2020. Národní strategie si vytyčila 4 hlavní opatření: zajištění financování cyklistické infrastruktury (1), zvyšování bezpečnosti cyklistické dopravy (2), realizace projektu Cyklistické akademie (3), realizace národního produktu Česko jede (4). Z tohoto hlediska se dá opatření považovat za úspěšné. Dalším cílem tohoto opatření je připravit navazující strategii pro období 2020 až 2030, jež zatím nebyla zveřejněna.

1F
Podpora
bioplynových
stanic

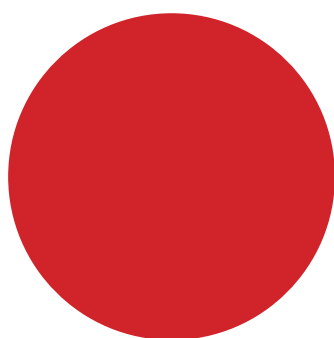
Národní klimaticko-energetický plán předvídá snížení výroby elektřiny v bioplynových stanicích a naopak podstatné navýšení výroby tepla a využití pokročilého bioplynu v dopravě. Očekává také jejich větší orientaci na spalování komunálního odpadu namísto cíleně pěstované biomasy. Počítá se i s rozvojem generace biometanu, a to i prostřednictvím transformace stávajících bioplynek. Sektor může zjevně počítat s pokračující strategickou provozní podporou, stejně jako s investiční podporou v rámci nových finančních nástrojů.

2F
Kontrola dodržování
standardů
Dobrého
zemědělského
a environmentálního
stavu

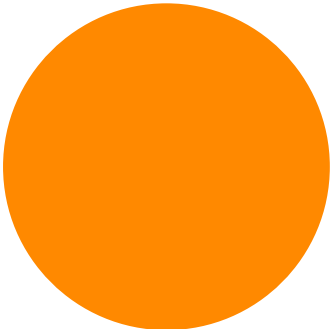
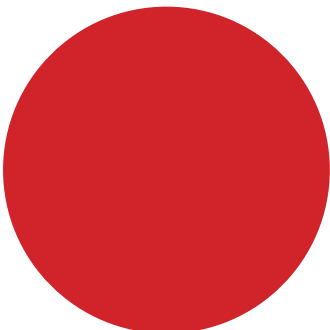
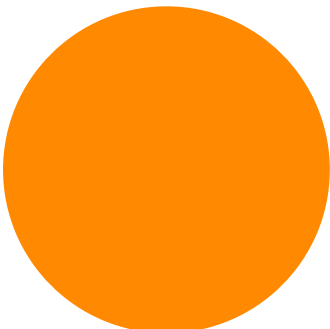

System kontrol je propracovaný a robustní. Na druhou stranu je zde otázka jeho efektivnosti. Kontrolováno je poměrně malé procento žádostí, kontrolní činnost je rozdělena mezi šest institucí které ne vždy optimálně sdílí informace, a proto může představovat nadměrnou zátěž pro zemědělce. Většina sankcí je poměrně nízká.

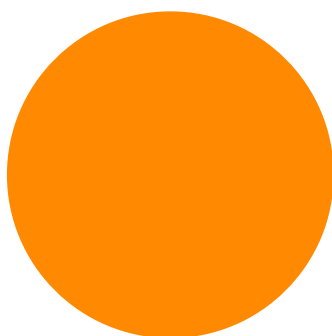
3F
Podpora
zalesňování

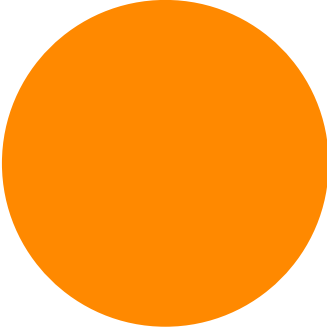
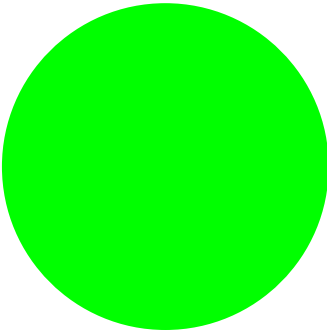
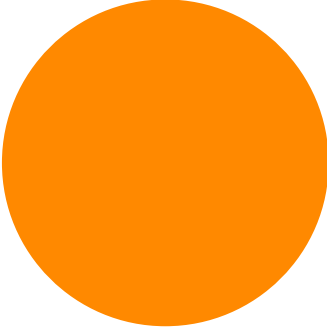
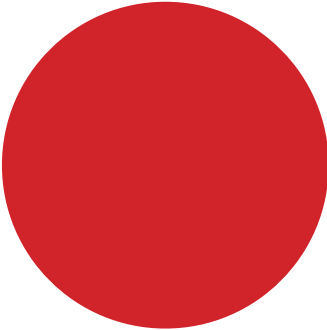
Dotační podpora je i nadále poskytována na výsadbu stanovištně nevhodných a nepůvodních druhů stromů. Možnosti k nápravě tohoto stavu směrem k naplnění opatření ministerstvo zemědělství dlouhodobě ignoruje (novela zalesňovací vyhlášky – září 2018, novela lesního zákona – září 2019, finanční příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity – zima 2019/2020). Aktualizace zalesňovací vyhlášky v roce 2018 nedostatečně zvýšila minimální povinný podíl melioračních a zpevňujících dřevin při výsadbě, avšak stále umožňuje plošné sázení smrků na nevhodných lokalitách. Resort zemědělství při novelizaci lesního zákona v roce 2019 nepodpořil řadu pozměňovacích návrhů vedoucích k vytváření porostů s přirozenou druhovou skladbou.

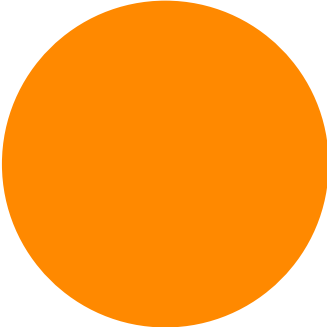
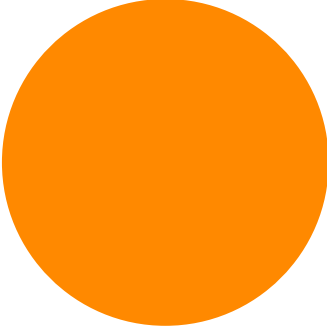
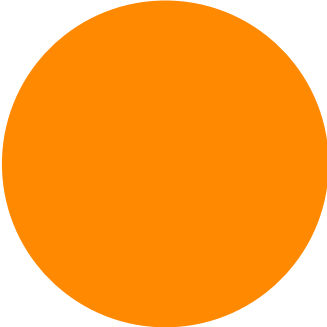
<p>4F Podpora ekologického zemědělství</p>		<p>Akční plán ČR pro ekologické zemědělství v letech 2016–2020 stanovuje strategické cíle do roku 2020 v oblasti ekologického zemědělství, na které pak navazují dílčí operativní cíle. Lze sice konstatovat, že u většiny kvantifikovaných strategických cílů dochází ke zlepšení oproti výchozím hodnotám, ale jen u velmi malého množství cílů, jako jsou například zvýšení podílů domácích biopotravin na trhu na 60%, dosažení 15% podílu ekologických ploch na celkové zemědělské půdě či zvýšení podílu orné půdy na 20 % ploch v ekologickém zemědělství, dojde v roce 2020 k jejich splnění.</p>
<p>5F Optimalizace hospodaření s hnojivy</p>		<p>Oproti předchozímu období nedošlo k výraznému posunu. Zásadním problémem zůstává vysoká spotřeba minerálních hnojiv v porovnání s malou mírou aplikace statkových hnojiv a ponechávání organické hmoty na polích, což vede v zásadní míře k degradaci půdy.</p>
<p>6F Využití OZE a zvyšování energetické účinnosti</p>		<p>Ministerstvo zemědělství podporuje snižování energetické náročnosti výrobních postupů v rámci Programu aplikovaného výzkumu a investice do výroby pelet a briket z biomasy prostřednictvím Programu rozvoje venkova. Národní klimaticko-energetický plán se k využití pelet a briket podrobněji nevyjadřuje. Chybí v každém případě koncepčnější přístup ke zvyšování energetické účinnosti zemědělské výroby a chybí také dohledatelné údaje o vývoji v této oblasti.</p>

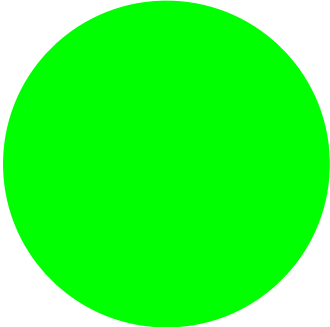
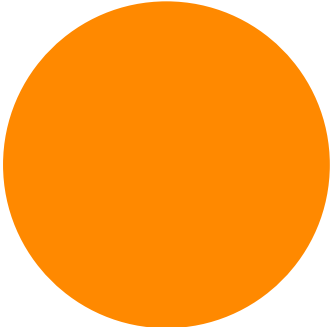
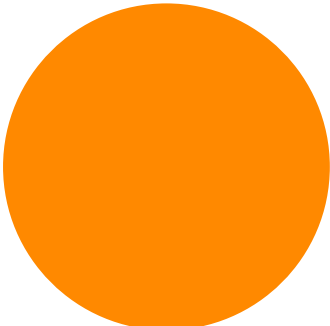
1G Realizace Plánu odpadového hospodářství ČR

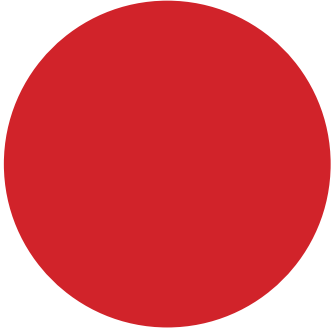

Pokud by se pokrok v odpadovém hospodářství měřil pouze realizací Plánu odpadového hospodářství, pak je opatření plněno. Při podrobnějším pohledu však stát selhává, protože produkce odpadů roste a skládkování biologicky rozložitelných odpadů produkujících skleníkové plyny se nedaří výrazně omezit. Splnění cílů EU pro snížení skládkování biologicky rozložitelného komunálního odpadu ani zvýšení recyklace komunálního odpadu se nezdá pravděpodobnými. Důležitým cílem z hlediska ochrany klimatu, je snížení podílu biologicky rozložitelného komunálního odpadu ("BRKO") ukládaného na skládky. Směrnice o skládkách odpadů umožňuje Česku skládkovat od roku 2020 maximálně 35 % množství BRKO ve srovnání s rokem 1995. Česko přitom v roce 2018 skládkovalo 46 % BRKO ukládaného na skládky v roce 1995. Vládní návrh zákona o odpadech projednávaný v Poslanecké sněmovně prodlužuje možnost skládkování neupraveného odpadu, zakázaného v EU skládkovat od roku 1999, až do roku 2030. Neupravený odpad obsahuje BRKO jehož rozkladem na skládkách dojde do roku 2030 k vytvoření asi 10 milionů tun CO₂ ekvivalentu, což je za období 2024–2030 více než vyprodukuje celá letecká doprava v Česku, pokud by dosahovala objemů před koronavirovou pandemií.

<p>1H Strategické plánování a koordinace mezi rezorty a TAČR</p>		<p>V rámci programu TAČR Beta prakticky nejsou podpořeny projekty zaměřené na klima. Byl spuštěn nový program TAČR "Prostředí pro život", který má jako jednu ze šesti priorit "1. Klima – opatření k ochraně klimatu, mitigace a adaptace na zvýšenou extremitu srážek i teplot, a to v sídlech i ve volné krajině", v jehož rámci bylo podpořeno 20 převážně adaptačně laděných projektů.</p>
<p>2H Implementace cíle Klima v souvislostech Státního programu environmentálního vzdělávání</p>		<p>Implementace je realizována podle grantových programů tak, jak popisuje MŽP. V tento moment nelze přímo vyhodnotit, kolik schválených projektů je zaměřených na mitigační a adaptační opatření a jakou mají účinnost.</p>
<p>3H Zahrnutí snižování emisí a energetické náročnosti do rámcových vzdělávacích programů</p>		<p>Klimatická problematika není nadále systematicky podchyce- na, Strategický rámec ČR 2030 v podstatě není zabudován do Rámcových vzdělávacích programů.</p>
<p>4H Nastavení podmínek a podpora přípravy domácích projektů LIFE nebo Horizon v oblasti klimatu</p>		<p>U programu LIFE, LIFE+ není jediný český projekt v oblasti ochrany klimatu (tedy prioritní oblasti CCM, CCA a GIC) i zapojení organizací z ČR je naprosto minimální. Ani v programu Horizon 2020 není zapojení Česka příliš významné. MŽP začalo podporovat přípravu a zpracování projektové dokumentace u předmětných výzev.</p>

<p>5H Začlenění environmentálního značení do dotačních programů a veřejných zakázek</p>		<p>Legislativa ČR umožňuje zahrnout ekologická kritéria do veřejných zakázek. Státní správa k tomu připravila některé metodické pokyny, jejichž druhé doplněné vydání vyšlo v roce 2019. Na webu MŽP jsou k dispozici metodiky pro různé oblasti veřejných zakázek. Průběžně probíhají semináře a konference k tématu. Jen velmi malá část metodik a dalších materiálů je výslovně zaměřená na mitigační a adaptační opatření související se změnou klimatu.</p>
<p>6H Osvěta v oblasti čisté mobility aj.</p>		<p>V rámci výzvy 11/2017 NPŽP bylo schváleno celkem 8 projektů v celkové výši cca 9 mil. Kč, tři zaměřené na celý kraj, pět zaměřených na větší města, všechny koordinované státní správou či samosprávou. Jednalo se o dvouleté programy, žádná další osvětová výzva nebyla. Kromě výzvy na osvětu, uváděné v popisu realizace ze strany MŽP, proběhly dohromady 3 výzvy na podporu nákupu vozidel na alternativní pohon pro municipality a kraje.</p>
<p>1I Financování mezinárodní ochrany klimatu</p>		<p>Česká republika zajišťuje financování mezinárodní ochrany klimatu multilaterálně i bilaterálně v rámci dvoustranné rozvojové spolupráce. Výše příspěvků je však nedostatečná a neodpovídá deklarované snaze dosáhnout úrovně celosvětového průměru.</p>

<p>2I V rámci novely povolenkového zákona zajistit kofinanc mezinárodní ochrany klimatu z výnosů ETS</p>		<p>Novela zákona o obchodování s emisními povolenkami prošla legislativním procesem a od roku 2021 umožní financování mezinárodní ochrany klimatu z výnosů z dražeb emisních povolenek.</p>
<p>3I Posílit realizaci klimatických opatření v rámci zahraniční rozvojové spolupráce</p>		<p>Strategie ZRS ČR 2018 – 2030 řadí mezi deklarované tematické priority SDG 13, tedy klimatická opatření. Tato opatření však tvoří jen jeden z deklarovaných cílů. ČR nemá specifický program, který by se soustředil na podporu klimatické adaptace a mitigace v rozvojových zemích.</p>
<p>1J Zřízení národního systému pro politiky, opatření a projekce v oblasti klimatu, energetiky, ochrany ovzduší</p>		<p>Národní systém dosud nebyl realizován a nedošlo ani k posílení personální kapacity oddělení Národního inventarizačního systému ČHMÚ a k odpovídajícímu navýšení rozpočtu. Téma je alespoň aktuálně řešeno v rámci několika výzkumných projektů. V souvislosti s přípravou Národního klimaticko-energetického plánu došlo k posílení spolupráce mezi MŽP a MPO na pracovní úrovni.</p>

<p>2J Vyhodnocování sektorových strategií, politik a programů z hlediska emisního dopadu</p>		<p>V rámci programu TAČR vytvořila společnost Enviros certifikovanou Metodiku tvorby a hodnocení politik a opatření pro snižování emisí skleníkových plynů, jíž však rezorty v praxi nevyužívají. Stejně tak chybí jakékoliv normativní nástroje k zajištění plnění povinnosti vyhodnocovat a vykazovat klimatický efekt sektorových strategií, politik a programů napříč rezorty.</p>
<p>3J Předložení vyhodnocení a aktualizace POK</p>		<p>NEHODNOTÍME</p>

Doporučení

Z výše uvedeného zhodnocení jasně vyplývá, že Politika ochrany klimatu České republiky zůstává především slovy na papíře, když velká většina v ní předvídaných opatření není ve skutečnosti odpovědnými rezorty odpovídajícím způsobem plněna. V praxi jde navíc přes závažnost jí řešené problematiky o příslovečnou popelku strategických dokumentů zastíněnou například aktualizovanou Státní energetickou koncepcí nebo Národním investičním plánem.

Od doby přijetí POK přitom došlo ve vztahu k problematice ochrany klimatu k významným změnám a novým poznatkům, které je třeba reflektovat.

Níže uvádíme sadu doporučení vládě k jednotlivým zkoumaným sektorům, které odráží zjištěné nedostatky při plnění POK a zároveň berou v úvahu posuny v evropské i vnitrostátní agendě v uplynulých třech letech:

Průřezová opatření

1. Připravit analýzu dopadů a následně předložit novelu zavádějící uhlíkovou daň či uhlíkovou složku existujících daní spojených se spotřebou fosilních paliv (v případě zdrojů v systému ETS je třeba zohlednit existující platby za povolenky) a zároveň snižující daňové zatížení práce.
2. Zvýšit energetickou daň z uhlí, kterou platí zařízení do 20 MW výkonu, na úroveň odpovídající ceně emisní povolenky v systému ETS.
3. Novelizovat zákon o emisním obchodování tak, aby došlo ke zrušení současného ročního stropu 8 mld. Kč pro vázanou alokaci výnosů z emisních povolenek (tj. využít veškeré tyto výnosy na klimatická opatření).
4. Revidovat postoj k tzv. antifosilnímu zákonu, připravit a předložit jej v paragrafovém znění Parlamentu ke schválení.
5. Jmenovat vládního zmocněnce a vládní výbor pro transformaci na klimaticky neutrální hospodářství z důvodu nutnosti koordinace rezortních politik a opatření.

Průmysl

1. Podpořit připravované tzv. uhlíkové clo (Border Tax Adjustment) na úrovni EU, které má potenciál narovnat podmínky pro domácí a zahraniční producenty uhlíkově náročných komodit.

Energetika

1. Novelizovat zákon o podporovaných zdrojích energie tak, aby zavedl efektivní motivační podporu pro nové projekty fotovoltaických a větrných elektráren.

2. Využít peníze z Modernizačního fondu a Fondu spravedlivé transformace zejména na ekonomicky a sociálně přínosný rozvoj obnovitelných zdrojů energie a náhradu zaniklých pracovních míst v uhelném průmyslu.

3. Stanovit termín konce provozu uhelných elektráren a lokálních topenišť na uhlí v ČR na rok 2030. Realizaci cíle a útlumovou křivku poklesu spalování uhlí ukotvit novelizací zákonů (skrze limity emisní intenzity a zařazení uhlí mezi zakázaná paliva pro kotle do 300 kW).

Konečná spotřeba energie

1. Přejít z tzv. alternativního schématu energetických úspor na schéma standardní, popř. kombinované, které přenesení větší odpovědnost za zvyšování efektivity na soukromé subjekty, v souladu s aktualizovanou směrnicí o energetické účinnosti.

2. Navýšit kapacity programu Nová zelená úsporám vhodným renovačním úvěrem a zajistit podporu projektové přípravy ve všech programech a segmentech budov.

3. Předložit změnu tarifní struktury s posíleným motivačním prvkem pro úspory energie.

4. Zvýšit indikativní cíl energetických úspor do r. 2030.

5. Vytvořit a realizovat komunikační a popularizační kampaň k významu energetických úspor při naplňování klimatických politik České republiky.

Doprava

1. Opustit myšlenku snížení spotřební daně z nafty.
2. Rozvíjet kapacity železniční sítě směrem k její větší propustnosti pro nákladní dopravu, doplněné o další zpoplatnění silničních úseků.
3. Upravit mýtné, silniční daň a spotřební daně tak, aby bylo stimulováno využití alternativních pohonů v silniční dopravě.
4. Stanovit národní cíle pro prodej, provoz a podporu nákupu aut na alternativní pohony.

Zemědělství a lesnictví

1. Předložit novelu lesního zákona a zalesňovací vyhlášky zvyšující podíl melioračních a zpevňujících dřevin při výsadbě a zajišťující obnovu lesních porostů s přirozenou druhovou skladbou.
2. Pomocí regulatorních i finančních nástrojů zajistit snížení spotřeby minerálních hnojiv v zemědělství a zvýšení podílu organické hmoty ponechávané na polích.
3. Podporovat osvětu o přínosech ekologického zemědělství a zavést opatření, která by motivovala či přímo nařizovala institucím, které jsou financovány ze strany státu, větší odběr biopotravin.
4. Zpřísnit a rozšířit podmínky DZES s důrazem na snížení souvislé plochy pro pěstování monokultur a zároveň uplatňovat tyto podmínky i pro pěstování plodin pro energetické využití.

Odpady

1. Uzákonit zákaz skládkování odpadů bez předchozí úpravy v souladu s čl. 6 směrnice o skládkách, a to v co nejkratším termínu.
2. Uzákonit povinnost pro obce nad 2 000 obyvatel a pro producenty odpadů podobných komunálním odpadům zajistit do konce r. 2023 místa pro oddělený sběr bioodpadů v průměrné docházkové vzdálenosti do 200 metrů, v souladu s čl. 22 směrnice o odpadech.
3. Uzákonit poplatek za spalování komunálních odpadů v souladu s návrhy expertů Evropské komise a OECD.

Výzkum a vývoj; výchova, osvěta a vzdělávání

1. Zahrnout klimatická témata včetně významu snižování emisí a energetické náročnosti do Rámcových vzdělávacích programů.
2. Hledat další možnosti podpory projektů zaměřených především na mitigační opatření v rámci projektů podporovaných TAČR a dalšími národními grantovými agenturami.
3. Podpořit zapojení českých institucí do prioritních oblastí CCM, CCA a GIC programů LIFE+ a také dalších klimatických výzkumných programů.

Mezinárodní ochrana klimatu a rozvojová spolupráce

1. Navýšit objem multilaterálních i bilaterálních financí poskytovaných na mezinárodní ochranu klimatu.
2. Zajistit financování mezinárodní ochrany klimatu z výnosů z dražeb emisních povolenek.
3. Zavést konkrétní program v rámci rozvojové spolupráce zaměřený přímo na podporu klimatické adaptace a mitigace v chudých zemích.

Implementace, monitoring a vyhodnocování

1. Urychleně zřídit národní systém pro politiky, opatření a projekce pro oblast klimatu, energetiky a ochrany ovzduší a posílit potřebné personální kapacity.
2. Ustavit a implementovat normativní nástroje k zajištění plnění povinnosti vyhodnocovat a vykazovat klimatický efekt sektorových strategií, politik a programů napříč rezorty.